

De zaak Pieter Willemsz

Een Medemblikker schipper in de beklagdenbank anno 1780.

Van augustus tot en met november 1780 hield één man de gemoederen in Medemblik behoorlijk bezig. Zelfs daarbuiten, in Amsterdam en aan het hof van stadhouder Willem V, werd zijn naam genoemd. Deze man was Pieter Willemsz, woonachtig in Medemblik. Hij was schipper van beroep en bevoer al 32 jaar lang de Nederlandse wateren. Zijn gildebroeders lofdeden hem *wegens zijn bequaamheid in 't stuk van vaaren*. Maar dat was niet de reden, dat hij maandenlang als belangrijkste punt op de agenda van het Medemblikker bestuur en gerecht prijkte. Pieter Willemsz zou normaal gesproken nooit het gesprek van de dag zijn geweest, ware het niet dat hij op 5 augustus 1780 betrokken raakte bij een ernstig ongeval op zee. Vier opvarenden van een marinesloep lieten daarbij het leven. De Medemblikker schipper werd voor deze tragische gebeurtenis verantwoordelijk gehouden. Aan de hand van archiefstukken uit de achttiende eeuw wordt in dit verhaal de zaak Pieter Willemsz uit de doeken gedaan.

De lichterschipper Pieter Willemsz

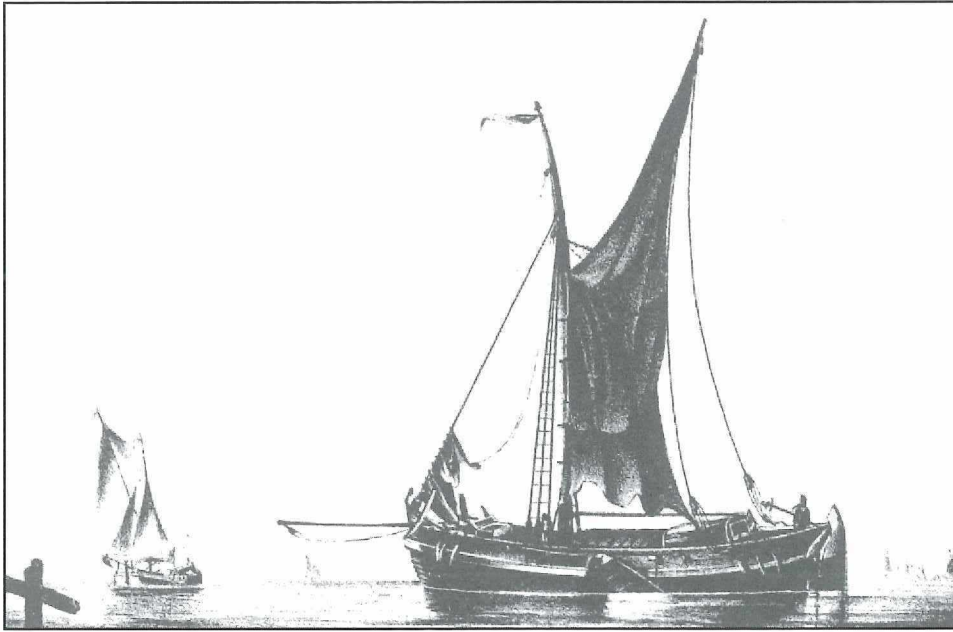
In 1780 was Pieter Willemsz een man van een respectabele leeftijd. Zijn vrouw en kinderen schreven aan het stadsbestuur van Medemblik, dat hun man en vader *reets bijna zeventigh jaren oud* was. Dat was in augustus. Zelf meende hij in oktober van datzelfde jaar 64 of 65 jaar oud te zijn. De vrouw van Pieter Willemsz heette Maijke Nannings. Samen hadden zij drie dochters en een zoon; Geertje, Neeltje, Maartje en Cornelis. Pieter Willemsz was niet de enige zeevarende in de familie. Eén van zijn dochters was gehuwd met Kempe Pietersz, die eveneens schipper was. Vader en schoonzoon waren lid van het schippersgilde in Medemblik.

Pieter Willemsz voer op een lichter, ook wel kaagschip genoemd. Lichters namen de lading van grotere zeeschepen over, omdat deze de ondiepten van de Zuiderzee niet konden passeren. De zeeschepen kwamen veelal niet verder dan de rede van Texel. De overslag vond op zee plaats, waarna de goederen uiteindelijk door lichters naar de haven van bestemming werden gebracht. Een lichter was een zeilschip van beperkte omvang. Het had één mast en bestond uit een vrachtruim en een voor- en achteronder. Aan de achterzijde van het vaartuig bevond zich een kleine kajuit. Een lichter had een platte bodem, zodat de ondiepten van de wateren over het algemeen geen probleem vormden. De stabiliteit en de wendbaarheid van het vaartuig werden door twee zwaarden, die aan weerszijden van het schip waren bevestigd, verhoogd. De beperkte omvang van een lichter maakte het mogelijk, dat het door een kleine bemanning kon worden gevoerd. Naast de schipper, die altijd het roer bediende, waren er maximaal twee knechten aan boord. Pieter Willemsz voer zelfs met één knecht. Zijn naam was Gerrit. De knecht hielp de schipper met het laden en lossen van het schip, met het hijsen en strijken van de zeilen en alle andere voorkomende werkzaamheden.

Het ongeval en de gevangenschap

Zaterdag 5 augustus 1780 begon voor Pieter Willemsz als een werkdag, zoals hij er al vele achter de rug had. Tot in de middag was hij met zijn knecht bezig geweest om zijn schip met ijzerwaren te laden. De goederen waren afkomstig uit Zweden. Na het overladen namen de schipper en zijn knecht Gerrit afscheid van het Zweedse schip en zeilden ze richting het Nieuwe Diep. Een stevige noordoostelijke wind en de mee-gaande ebstroom zorgden ervoor, dat Pieter Willemsz met zijn zwaar beladen schip de vaart er behoorlijk in had. Aan stuurboordzijde konden de schipper en zijn knecht de kust van Texel zien. Het was druk op de rede van het eiland. Verscheidene koopvaardij- en oorlogsschepen lagen er voor anker. De toenemende spanningen met Engeland hadden voor een verhoging van activiteiten gezorgd.

Rond vijf uur in de namiddag zag Gerrit, terwijl hij op het dek aan bakboordzijde stond, een sloep opdoemen. Het leek of het kleine vaartuig uit het niets tevoorschijn was gekomen. Tijd voor handelen was er niet meer. Met een klap raakte het zeilschip de sloep. De klap was zo hard, dat de roeiboot *door midden gingh waardoor alle, die in den sloep haar bevonden, in het water geraakten*. Pieter Willemsz moet vreselijk zijn geschrokken. Achterom kijkend zag hij wanhopige drenkelingen tussen de wrakstukken van de sloep. Zij vochten tegen de sterke stroming van het water voor hun leven. Maar door de enorme vaart van het schip zag de Medemblikker schipper geen kans om onmiddellijk hulp te bieden. Snel de zeilen strijken met z'n tweeën was geen optie. Daarnaast was het vaargebied bij het Nieuwe Diep zeer smal. Wanneer Pieter Willemsz zou uitwijken naar stuurboordzijde om te ankeren, zou zijn schip onherroepelijk zijn vastgeraakt. Voor anker gaan aan bakboordzijde was ook niet mogelijk. Zijn schip zou in dat geval *op het Nieuwe Dieper hoofd zijn vervallen* met verlies van zijn koopmansgoederen. Hij besloot door te varen en ter hoogte van de Hors, aan de zuidkant van Texel, voor anker te gaan. Hij kon alleen de vloed afwachten.

*Eene voor stilte drijvende kaag.
(Uit P. le Comte, Afbeeldingen van Schepen en Vaartuigen in verschillende bewegingen.)*

Het ongeluk was niet onopgemerkt gebleven. Vanaf enkele oorlogsschepen werd na de aanvaring op Pieter Willemsz geschoten. Op deze wijze probeerde men hem tot stoppen te dwingen. Later verklaarde de Medemblicker schipper, dat hij dacht dat 't was om hem in de grond te schieten. Een andere getuige van de aanvaring was de Amsterdammer Christiaan Rolfesz. Hij lag met zijn kaagschip dicht bij het Nieuwe Diep. Door naar geschreeuw van zijn passagiers werd hij naar het bovendek geroepen en zag vervolgens een sloep (daar eenig volk in was)

vol water drijven. De kanonschoten deden de Amsterdamse schipper en zijn opvarenden omlaag gaan, omdat ze bang waren om te worden geraakt. Intussen werden meerdere sloepen naar de plaats des onheils gedirigeerd. Deze waren afkomstig van de voor anker liggende Amsterdamse oorlogsschepen, waaronder het snauwschip Zwaluw en de lineschepen Nassau en Nassau Weilburg.

De verongelukte sloep behoorde toe aan het laatstgenoemde schip. Één voor één werden de noodlijdende zeelieden uit het water opgepikt. Onder de geredde personen bevond zich kapitein ter zee David Hendrik Cras. Hij was bevelhebber van de Nassau Weilburg. Vier andere opvarenden van de sloep hadden het ongeluk niet overleefd. De slachtoffers waren luitenant van Son, Jacobus Hilderling, Johannes Fisert en Johan Baltus Mazen. Luitenant van Son was de rechterhand van kapitein Cras. Hilderling, Fisert en Mazen waren matrozen van buitenlandse afkomst en dienden in de sloep als roeier. De redders hadden de grootste moeite om met hun roeiboten weer terug te keren naar de oorlogsschepen. Net als bij Pieter Willemsz speelden de harde wind en krachtige ebstroom hen parten. Met een extra sloep, die middels een touw aan één van de oorlogsschepen was verbonden, haalden men de redders en slachtoffers binnen boord van 's landsschip Zwaluw.

Na het ongeval zette één Amsterdamse sloep koers richting de lichter van Pieter Willemsz. De Medemblicker had intussen zijn anker laten vallen en wachtte het bezoek af. Zodra de sloep langzij was gekomen klommen enkele mannen aan boord van het zeilschip en maakten zich ervan meester. Pieter Willemsz en zijn knecht werden met harde hand tegemoet getreden. Ze werden met een houwer [sabel] geslagen en gedwongen om een stukje met hun schip terug te varen. Even boven het Nieuwe Diep werd het anker opnieuw uitgeworpen, waarna Pieter Willemsz plaats diende te nemen in de sloep. Gerrit bleef op het vaartuig van zijn schipper achter. Twee mannen uit de sloep werden bij de knecht geplaatst. Vervolgens werd Pieter Willemsz met de sloep naar de Zwaluw gebracht. Daar werd hij door kapitein De Veer allerm minst gastvrij ontvangen. De schipper kreeg verscheidende slagen aan 't hoofd, waar door eene tand uijt zijn mond is geraakt en zijn mond sterk gebloed heeft. Dat hij vervolgens op 't gemelde schip [Zwaluw] na vooren is gejaagd, en bij die gelegentheijd zo gestoten, dat hij zijn been zodanig stiet dat 't bloed door twee kousen heen quam. Tenslotte werd de Medemblicker aan beide handen geboeid en opnieuw in een sloep gezet. Hij werd naar het oorlogsschip Nassau geroeid. Op dit schip zou hij bijna twee maanden worden vastgehouden. Pieter Willemsz kreeg een plaatsje onder het halve dek, met één been vastgeketend aan een rolpaard.

Het Medemblicker stadsbestuur in actie

Op woensdag 9 augustus, klokslag negen uur in de ochtend, kwam het stadsbestuur van Medemblik op het stadhuis bijeen. De voorzitter, president burgemeester Pan, opende de vergadering met een ingekomen brief van de huisvrouw en kinderen van Pieter Willemsz.

De gezinsleden waren *tot hun grootste leedtwesen* geïnformeerd over het ongeluk en de gevangenschap van de schipper. Uit de brief blijkt, dat Cornelis, zoon van Pieter Willemsz, al naar Den Helder was afgereisd om bewijzen omtrent de onschuld van zijn vader in te winnen. De reis had echter niet veel opgeleverd. Cornelis had alleen de knecht kunnen spreken. Zonder toestemming van de autoriteiten was de zoon namelijk met een schuit naar het schip van zijn vader gezeild. Op basis van de verkregen informatie stond het voor het gezin vast, dat Pieter Willemsz onschuldig was. De brief eindigt met een verzoek aan het stadsbestuur om zich in te zetten voor de vrijlating van de schipper en het onderzoek naar het ongeluk aan het gerecht van Medemblik over te laten.

*Het Medemblikker stadhuis omstreeks 1930. Dit was het gebouw, waar van oudsher het stadsbestuur en het gerecht van Medemblik bijeenkwamen.
(Collectie auteur).*

De burgemeesters en vroedschappen konden zich in het verzoek van Maijke Nannings en haar kinderen vinden. Maar ze wilden, door voor de ingezetenen van hun stad op te komen, geen andere belanghebbenden in deze zaak voor het hoofd stoten. Dat gold in het bijzonder voor prins Willem V, die in de hoedanigheid van admiraal generaal als opperbevelhebber van de oorlogsvloot functioneerde. Er werd besloten om een afvaardiging, namens het stadsbestuur, naar *zijn Doorlugtigste Hoogheid den Heere Prince Erfstadhouder* te sturen om het verzoekschrift van de vrouw en kinderen van Pieter Willemsz persoonlijk te overhandigen.

Twee dagen later vertrokken burgemeester Pan en vroedschap Gerdenier naar het Loo, de residentie van de prins van Oranje. Vermoedelijk arriveerden zij daar op zaterdag of zondag. Maandag 14 augustus begaven de twee stadsbestuurders zich naar het stadhouderlijke hof, *alwaar zij terstond door een der Edellieden in de Publicque Audiëntie bij zijne Doorlugtigste en Haare Koninklijke Hoogheden zijn ingeleijd*. Maar de publieke audiëntie was niet de geschikte gelegenheid om het verzoekschrift te overhandigen. De heren Pan en Gerdenier kregen toestemming om hun verhaal tijdens de daaropvolgende besloten particuliere audiëntie te doen. De prins hoorde het rekest van de Medemblikkers aan en beloofde de zaak te zullen onderzoeken. De uitkomst van het onderzoek zou schriftelijk aan het Medemblikker stadsbestuur worden medegedeeld. Hij nodigde vervolgens de twee stadsbestuurders uit om aan een maaltijd deel te nemen. Natuurlijk was dit een aanbod dat ze niet konden weigeren. Met een tevreden gevoel en een volle maag aanvaardden Pan en Gerdenier de terugreis.

Op dinsdagavond arriveerden de heren in Amsterdam, waar ze nog een ontmoeting hadden met enkele leden van het Amsterdamse schippersgilde. De Amsterdammers waren al door hun Medemblikker collega's benaderd met het verzoek om getuigenissen en verklaringen. De verklaringen van de eerdergenoemde schipper Christiaan Rolfsz en een zekere Jacob Botter werden dankbaar door burgemeester Pan en vroedschap Gerdenier in ontvangst genomen.

Jacob Botter bleek tijdens het ongeval op 5 augustus ook op de rede van Texel te hebben gelegen.

Hij verklaarde, dat Pieter Willemsz een goed schipper was en altijd mensen in nood zou redden, maar *dat het onmogelijk was om voor de Ligter de noodlijdende te salveeren [redden] op die plaats daar 't geval gebeurt was*. De twee Medemblicker bestuurders achtten de getuigenissen van groot belang en besloten deze vanuit Amsterdam direct door te sturen naar de stadhouder.

Op zaterdagochtend 17 augustus 1780 kwam het Medemblicker bestuur weer bijeen op het stadhuis. Het verslag van de inmiddels teruggekeerde Pan en Gerdenier werd goed ontvangen. Ze werden door de overige bestuurders voor *genomene moeijens en gedaan raport bedankt* en werden *wijders verzogt en gequalificeert omme ontrent gemelde zaake verder alles te doen en verrigten wat vereijst worden*. De reis naar het Loo had voor Medemblick wel de nodige kosten met zich meegebracht. Na het weekeinde leverde de heer Gerdenier zijn onkostendeclaratie in. Voor de *Reyskosten en vertering op een reys na 't Loo* werd door hem een bedrag van 124 gulden en zeven stuivers gedeclareerd. Dit bedrag was gelijk aan een half jaarsalaris van de stadsschoolmeester in Medemblick.

Eind augustus ging de zaak een nieuwe fase in. De admiraliteit van Amsterdam had een verzoek bij de stadhouder ingediend om Pieter Willemsz middels een krijgsraad te mogen berechten. De regering van Medemblick werd van deze ontwikkeling door burgemeester Pan op de hoogte gebracht. Bovendien wist de burgemeester aan de overige leden van het stadsbestuur te melden, dat de stadhouder vooralsnog niet op het verzoek van de admiraliteit was ingaan. Voor het stadsbestuur was het moment aangebroken om zich rechtstreeks tot het admiraliteitscollege van Amsterdam te wenden. Op 29 augustus werd een verzoek tot vrijlating naar Amsterdam verstuurd. In het verzoekschrift werd verwezen naar de stadsprivileges, die voor een burger van Medemblick van toepassing waren. Pieter Willemsz behoorde niet door de marine te worden berecht, maar door een *gewoonen en competenten regter*.

Enkele dagen later arriveerde in Medemblick een bode van de admiraliteit. In de brief, die hij bij zich had, liet het Amsterdamse admiraliteitsbestuur weten het verzoek van Medemblick naar de prins van Oranje te hebben doorgestuurd. Een reactie van de stadhouder liet niet lang op zich wachten. Op 5 september, precies één maand na het ongeval, liet hij vanuit Den Haag brieven uitgaan naar het bestuur van Medemblick en de admiraliteit van Amsterdam. Het hoogste gezag had bepaald, dat Pieter Willemsz aan het gerecht van Medemblick moest worden overgedragen. De stadhouder rekende erop, dat de schipper een straf zou worden opgelegd, die in overstemming was met *sijnen onvoorsigtigheid, zo niet brutaliteit*. Ondanks de snelle en duidelijke uitspraak van Willem V liet de Amsterdamse admiraliteit het Medemblicker thuisfront nog ruim twee weken in het ongewisse. Pas op 23 september 1780 werd in een vergadering van het stadsbestuur een brief van de admiraliteit voorgelezen. Hierin werd de uitspraak van de stadhouder bevestigd. Pieter Willemsz kon worden opgehaald van Texel. Voor de overdracht diende men zich te melden bij de commanderende officier op de rede van het eiland. Met deze instructie werd de zaak door het stadsbestuur overgedragen aan hoofdofficier Spaander.

Voor het gerecht van Medemblick

Op 24 september werd Pieter Willemsz eindelijk uit zijn benarde positie aan boord van 's landsschip Nassau verlost. Hij werd door de gerechtsbode Jan Tolk opgehaald. Hiermee was de schipper nog geen vrij man. Ook in Medemblick werd Pieter Willemsz in bewaring gesteld. Maar de omstandigheden waren in zijn woonplaats vermoedelijk beter dan die aan boord van het schip Nassau. Zo zal hij niet voortdurend vastgeketend hebben gezeten en waren zijn familieleden nabij. Een dag na de aankomst van Pieter Willemsz in Medemblick bogen de hoofdofficier en de schepenen zich over de zaak. Voor hoofdofficier Spaander was het allernuist duidelijk, waarvan de schipper precies werd beschuldigd. Er was geen enkele getuige van het ongeluk in Medemblick aanwezig, die de zaak kon toelichten, laat staan een aanklacht of een beschuldiging kon uitspreken. Men besloot daarom de admiraliteit in Amsterdam aan te schrijven met het verzoek om de beschuldiging(en) te formuleren. Intussen bleef Pieter Willemsz in hechtenis. Een reactie uit Amsterdam liet niet lang op zich wachten. In een schrijven, verzonden op 30 september, ontving het Medemblicker gerecht vier verklaringen. Drie getuigenissen, waaronder een attestatie van kapitein Cras, waren afkomstig van opvarenden van de Nassau Weilburg. Een vierde verklaring was door kapitein De Veer van het schip Zwaluw afgegeven. In een zitting van de hoofdofficier en schepenen op 10 oktober werd echter vastgesteld, dat de Amsterdamse verklaringen niet van een eed waren voorzien. Door deze vormfout kon de strafrechtelijke procedure niet worden opgestart. De verklaringen werden met deze mededeling weer naar Amsterdam teruggestuurd.

Op 24 oktober 1780 werd eindelijk de aanklacht tegen de schipper vastgesteld. Hij zou schuld hebben aan het overvaren van de sloep en schuld hebben aan het onthouden van hulp aan de drenkelingen. Pieter Willemsz onderschreef zijn betrokkenheid bij het ongeluk op 5 augustus. Maar tijdens twee verhoren, die door hoofdofficier Spaander werden afgenomen, bekende de schipper geen schuld. Hij verklaarde de sloep niet te hebben gezien en was van mening, dat hij op geen enkele wijze de drenkelingen had kunnen helpen.

De verklaringen van de schipper stonden in contrast met de harde papieren verklaringen uit Amsterdam, die duidelijk maakten, dat de schipper schuld had aan het ongeluk. Het was het woord van Pieter Willemsz tegen het woord van de officieren en matrozen van de Amsterdamse admiraliteit. De tegengestelde verklaringen boden het gerecht onvoldoende houvast om tot een gerechtelijke uitspraak te komen. Hierop deed Pieter Spaander het verzoek aan de schepenen om een getuige te mogen oproepen. De keuze viel op kapitein David Hendrik Cras, omdat juist zijn beschuldigingen aan het adres van de Medemblicker schipper het stelligst waren. Dat was niet vreemd, aangezien hij zelf als slachtoffer uit de sloep was gered en hij vier van zijn manschappen bij het ongeluk had verloren. De schepenen gingen akkoord met het verzoek van de hoofdofficier, waarna dezelfde dag nog een uitnodiging naar de marinekapitein werd gestuurd. Hij werd op 7 november om 10 uur in de ochtend voor het college van schepenen in Medemblick verwacht.

Als reactie op de uitnodiging aan kapitein Cras stuurde het Amsterdamse admiraliteitsbestuur op 3 november een brief naar Medemblick. Hierin liet men weten, dat de kapitein op verlof was. Hoewel werd verwacht dat hij eerdaags weer zou terugkeren was het niet mogelijk om aan het verzoek te voldoen. Maar de schout en schepenen stonden er op, dat de kapitein naar Medemblick zou komen om een toelichting te geven om zijn belastende verklaring. Op 7 november werd opnieuw een uitnodiging gestuurd, ditmaal voor de zitting van 14 november. In de uitnodiging wezen de Medemblickers op de situatie van Pieter Willemsz, die *reeds dertien weken heeft geseten in een detentie*. Naar hun mening was de beschuldiging nog steeds onvoldoende toegelicht.

Hoewel David Cras intussen van verlof was teruggekeerd, besloot de admiraliteit vooralsnog niet op de tweede uitnodiging in te gaan. Had de kapitein zelf te kennen gegeven er niets voor te voelen om naar Medemblick af te reizen? De exacte reden maakte men niet bekend. Wel gaf het Amsterdamse admiraliteitsbestuur aan de uitnodiging naar de prins van Oranje te hebben doorgestuurd. Het verzoek van Medemblick werd aan hem ter toetsing voorgelegd. Hierdoor werd de stadhouder opnieuw met de zaak Pieter Willemsz geconfronteerd. Naar aanleiding hiervan besloot het Medemblicker gerecht op 14 november haar stukken, waaronder de verhoren van Pieter Willemsz, ook naar het stadhouderlijk hof te sturen.

Portret van Willem V. (Collectie auteur).

een stad en een admiraliteit een eigen bestuur en rechtspraak kenden. Pieter Willemsz was maandenlang een speelbal van partijen met tegengestelde belangen. Het was de admiraliteit van Amsterdam versus de stad Medemblick. De admiraliteit verklaarde de schipper bij voorbaat schuldig aan het ongeluk.

In de laatste twee weken van de maand november liep het proces tegen de Medemblicker schipper op zijn eind. Op 21 november kregen de hoofdofficier en de schepenen uitsluitel over hun verzoek om kapitein Cras als getuige te mogen horen. Ze kregen nul op het rekest. De reden was, dat de kapitein met zijn schip *binnen korte dagen* zou uitgeilen. Naar de mening van de stadhouder was dit voor kapitein Cras *eene wettige reeden om sig te excuseeren*. De admiraliteit voegde in haar schrijven er nog wel aan toe, dat de opvarenden van de schepen Zwaluw en Argo wel eventueel als getuigen beschikbaar waren. Maar hoofdofficier Pieter Spaander was geenszins van plan om andere getuigen op te roepen.

Hij stelde op 27 november voor om Pieter Willemsz vrij te laten, onder de voorwaarde, dat hij te allen tijde bereid zou zijn om wederom voor het gerecht te verschijnen. Het stond de hoofdofficier tegen om de schipper tot de thuiskomst van kapitein Cras vast te houden. Bovendien voorzag hij, alle stukken en bewijsvoeringen overziende, dat een getuigenis en onderzaging van David Cras geen extra bewijslast tegen de Medemblicker schipper zouden opleveren. De schepenen stemden met het verzoek van de hoofdofficier in. Pieter Willemsz was vanaf 27 november 1780 weer een vrij man.

Epiloog

Bij de zaak Pieter Willemsz was in 1780 een groot aantal personen en organisaties betrokken. De briefwisselingen, verhoren, getuigenissen en besluiten geven een beeld van een samenleving met een complexe decentrale structuur, waarin

De bestuurders van Medemblick kwamen primair voor de belangen van hun burgers op en stelden alles in het werk om Pieter Willemsz uit de klauwen van de admiraliteit te halen en te houden. Bemoeyenis van stadhouder Willem V moest in dit geval uitkomst bieden.

De betrokkenheid van de verschillende partijen heeft tot de nodige archiefvorming geleid. Vooral van de archieven van het Medemblicker bestuur en gerecht is bij het schrijven van dit verhaal dankbaar gebruik gemaakt. Maar de zaak Pieter Willemsz heeft ook sporen nagelaten in het Nationaal Archief in Den Haag. Zo zijn daar brieven van de stadhouder over de zaak te vinden en wordt er nog een scheepsjournaal van het schip Nassau Weilburg bewaard. Helaas wordt in dat journaal geen melding van het ongeval gemaakt aangezien de schrijver ervan, de adelborst Van den Velden, pas op 18 september 1780 aan boord van het oorlogsschip kwam. In het journaal staat wel beschreven, dat de Nassau Weilburg op 19 december 1780 de rede van Texel verliet en de volle zee koos. Het excuus van kapitein Cras om niet op de rechtzitting in Medemblick te komen was blijkbaar *wettig*.

De keuze van hoofdofficier Pieter Spaander, om de gevangen Pieter Willemsz vrij te laten en niet te wachten op de terugkeer van de kapitein, bleek achteraf een juiste beslissing te zijn geweest. In maart 1781 bereikte het Amsterdamse oorlogsschip namelijk haar bestemming: de haven van Curacao. Daar diende kapitein Cras de Nederlandse bezittingen in West-Indië tegen de Engelsen te beschermen, nadat zij de oorlog aan Nederland hadden verklaard. Ook de Nassau, het schip waarop Pieter Willemsz wekenlang geketend had vastgezeten, arriveerde in 1781 in de haven van Curacao. Het eiland werd de laatste rustplaats van David Hendrik Cras. Geveld door koorts overleed hij op maandag 1 juli aan boord van de Nassau Weilburg. Met saluutschoten en vlagvertoon werd zijn lijk op het eiland ter aarde besteld. Zonder kapitein Cras zeilde het schip in 1783 weer terug naar Nederland. Maar de rede van Texel werd nooit gehaald. Als gevolg van ernstige lekkages werd het schip op 2 juni 1783 door haar bemanning verlaten en aan de golven van de oceaan prijsgegeven.

En hoe verging het schipper Pieter Willemsz? Het is een vraag waar geen antwoord op is gevonden. In de geraadpleegde archieven wordt zijn naam na november 1780 niet meer vermeld. Zeker is dat hij, na zijn vrijlating op 27 november, niet langer meer het gesprek van de dag was. De zaak Pieter Willemsz was gesloten.

Peter Swart

Amsterdam, december 2003

Geraadpleegde bronnen

Comte, P. le, Afbeeldingen van Schepen en Vaartuigen in verschillende bewegingen. Amsterdam, 1831.
 Archiefdienst Westfriese Gemeenten, Hoorn (hierna AWG), Oud Archief Medemblick, inv.nr. 36, bergnr. 26.
 AWG, Oud Archief Medemblick, inv.nr. 149, bergnr. 827.
 AWG, Oud Rechterlijk Archief Medemblick, inv. nr. 5313.
 AWG, Oud Rechterlijk Archief Medemblick, inv. nr. 5323.
 Nationaal Archief, Den Haag, (Hierna NA), Archief Admiraliteitscolleges, inv. nr. 1.01.46 – 2130.
 NA, Archief Admiraliteitscolleges, inv.nr. 1.01.47.17 – 25.

Verpachting.

Ondergeteekenda wensch over te gaan tot **verpachting** van het Hotel-, Café-, Restaurant

„Het Wapen van Medemblick”

aan de Kaasmarkt te **Medemblick**, met ingang van 1 Juni s.s.
 Inlichtingen worden uitsluitend op schriftelijk verzoek door den Secretaris der N.V. (den heer A. Boekel, Aannemer te Medemblick) verstrekt.

Sluiting inschrijving 23 Februari 1924
 Gegadigden moeten van den P. Godsdienst zijn.

Het Bestuur der N. V. „Het Wapen van Medemblick.”